

بسم الله الرحمن الرحيم

آثار تحریم‌های اقتصادی ایران بر سه نسل حقوق بشر

نگارنده:

مهرانکیز آزادی احمدآبادی

دانشجوی دکترای حقوق بین‌الملل عمومی

استاد دانشگاه آزا

همراه با مقدمه دکتر ابو محمد عبد‌غنی

انتشارات بهنامی

سرشناسه	: آزادی احمدآبادی، مهرانگیز، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: آثار تحریم‌های اقتصادی ایران بر سه نسل حقوق بشر/ مهرانگیز آزادی احمدآبادی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات بهنامی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ص.
شابک	: 978-600-323-071-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۵.
موضوع	: سازمان ملل متحد: شورای امنیت -- قطعنامه‌ها
موضوع	: United Nations. Security Council -- Resolutions
موضوع	: تحریم اقتصادی -- ایران -- Iran -- Economic sanctions
موضوع	: تحریم اقتصادی -- Economic sanctions
موضوع	: حقوق بشر -- ایران -- جنبه‌های اقتصادی
موضوع	: Human rights -- Iran -- Economic aspects
موضوع	: حقوق بشر -- جنبه‌های اقتصادی -- Human rights -- Economic aspects
موضوع	: حقوق بین‌الملل -- International law
موضوع	: تحریم اقتصادی آمریکا -- ایران -- Iran -- Economic sanctions, American
موضوع	: رشد اقتصادی -- ایران -- جنبه‌های سیاسی -- قرن ۱۴
موضوع	: Economic development -- Political aspects -- Iran -- ۲۰th century
موضوع	: ایران -- روابط اقتصادی -- ایالات متحده
موضوع	: Iran -- Foreign economic relations -- United States
موضوع	: ایالات متحده -- روابط اقتصادی -- ایران
موضوع	: United States -- Foreign economic relations -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۲۱۴۳/۱.۱۶/۴۱
رده بندی دیویی	: ۳۰۰ ۵۶۱ ۰۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۸۹۳۰۴

انتشارات بهنامی

خ انقلاب، اول خ اردیبهشت (منبری جاوید)، پلاک ۸۶، تلفن ۶۶۴۰۹۹۲۳

آثار تحریم‌های اقتصادی ایران بر سه نسل حقوق بشر

مهرانگیز آزادی احمدآبادی

تیراژ: ۵۰۰

چاپ اول: ۱۳۹۶

صفحه آرایشی: توکلی

لیتوگرافی: مارال

چاپ: مارال

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۳-۰۷۱-۲

ISBN: 978-600-323-071-2

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۷	مقدمه
۲۵	فصل اول - پیشینه (جنس بشر - بریم ها)
۲۵	گفتار اول: پیشینه حقوق بشر و نسل آن
۲۷	۱-۱-۱ تدوین اعلامیه حقوق بشر
۲۸	الف: هدف و مبنای اعلامیه
۲۸	ب: حقوق آزادیهای مدنی و سیاسی
۲۸	ج: حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۹	۲-۱-۱ نسل اول حقوق بشر
۳۰	۳-۱-۱ نسل دوم حقوق بشر
۳۰	۴-۱-۱ نسل سوم حقوق بشر
۳۱	گفتار دوم: پیشینه و تعاریف و هدف تحریم
۳۱	۱-۲-۱ تعریف تحریم
۳۱	الف: sanction
۳۲	ب: Embargo
۳۲	ج: Boycott
۳۳	۱-۲-۱ پیشینه تحریم
۳۶	الف: تحریم در منشور جامعه ملل
۳۶	ب: تحریم در منشور سازمان ملل متحد
۳۶	ج: تحریم در مجمع عمومی
۳۹	۳-۲-۱ هدف تحریم

۴۰-۲-۱ تحریم در حقوق بین‌الملل و اسناد بین‌المللی ۴۰

۴۰-۲-۱-۱ تحریم در حقوق معاهدات ۴۰

الف: معاهدات دوجانبه ۴۰

ب: معاهدات چندجانبه ۴۱

۱. موافقتنامه کلی تعرفه و تجارت (گات) ۴۱

۲. کنوانسیون وین در خصوص حقوق معاهدات ۴۲

۲-۴-۲-۱ تحریم‌های فراملی و اصول کلی حقوقی ۴۲

الف: عدم تجاوز ۴۲

ب: عدم دخالت ۴۳

ج: دفاع از خود ۴۴

فصل دوم - تعارف و عادی سه نسل حقوق بشر ۴۹

مقدمه ۴۹

گفتار اول: نسل اول حقوق بشر ۵۰

۱-۲ انواع نسل اول حقوق بشر ۵۱

۱-۱-۲ حق حیات ۵۱

۲-۱-۲ منع شکنجه ۵۲

۳-۱-۲ منع برده داری ۵۲

۴-۱-۲ آزادی و امنیت فردی ۵۳

۵-۱-۲ روند محاکمه مدنی و جنایی ۵۳

۶-۱-۲ حق خصوصی، ازدواج، زندگی خانوادگی و حقوق کودک ۵۴

۷-۱-۲ آزادی‌های سیاسی ۵۵

۸-۱-۲ مساوات و عدم تبعیض ۵۵

گفتار دوم: نسل دوم حقوق بشر ۵۵

۲-۲ انواع نسل دوم حقوق بشر ۵۶

۱-۲-۲ حقوق اقتصادی ۵۶

۲-۲-۲ حق مالکیت شخصی ۵۸

۳-۲-۲ حقوق کار و دستمزد ۵۸

۴-۲-۲ حقوق اجتماعی ۵۸

۵-۲-۲ شناسایی حقوق اجتماعی ۵۹

۵۹	۶-۲-۲ حق برخورداری از تأمین اجتماعی
۶۰	۷-۲-۲ حق آموزش
۶۰	۸-۲-۲ حق داشتن کار
۶۱	۹-۲-۲ حق رفاه اجتماعی
۶۱	۱۰-۲-۲ انتخاب آزادانه کار و شغل
۶۲	۱۱-۲-۲ حق تابعیت
۶۳	۱۲-۲-۲ حقوق فرهنگی
۶۴	گفتار سوم: مل سوم حقوق بشر
۶۵	۱۳-۲-۲ انواع مل سوم حقوق بشر
۶۵	۱۳-۲-۲ حق توسعه
۷۰	۲-۳-۲ حق زندگی محیط زیست سالم
۷۳	۳-۳-۲ حق صلح
۷۳	گفتار چهارم: نقض حقوق بشر
۷۹	فصل سوم - ابعاد تحریم‌ها و عدم مشروعیت آن و آثارش بر حقوق بشر
۷۹	مقدمه
۸۰	گفتار اول: تحریم‌های یکجانبه منع گسترش در حقوق بین‌الملل
۸۱	۱-۱-۳ مشروعیت تحریم‌ها
۸۲	۲-۱-۳ کارایی تحریم
۸۳	گفتار دوم: انواع تحریم
۸۳	۱-۲-۳ انواع تحریم از نظر مشروعیت
۸۳	الف: تحریم‌های «اولیه»
۸۳	ب: تحریم‌های «ثانویه» و تحریم‌های «ثالثه»
۸۴	۲-۲-۳ انواع تحریم از نظر کنشگران
۸۴	الف: تحریم‌های یکجانبه
۸۶	ب: تحریم‌های چند جانبه
۸۶	۱. نگاهی به تاریخچه منشور ملل متحد در خصوص اعمال تحریم
۸۷	۲. مبنای حقوقی تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل
۸۹	۳-۲-۳ ابعاد اخلاقی تحریم در حقوق بین‌الملل
۹۰	۴-۲-۳ جنبه‌های اخلاقی تحریم یکجانبه و چندجانبه

- ۹۲..... گفتار سوم: نگاهی به تاریخچه تحریم‌های اقتصادی
- ۹۴..... ۱-۳-۳ تحریم‌های اقتصادی علیه ایران
- ۹۴..... ۲-۳-۳ دوره گروگانگیری
- ۹۵..... ۳-۳-۳ دوره جنگ ایران و عراق
- ۹۵..... ۴-۳-۳ دوره بازسازی
- ۹۵..... ۵-۳-۳ دوره ریاست جمهوری کلینتون، مهاردو جانبه
- ۹۶..... ۶-۳-۳ پس از واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱
- ۹۶..... ۷-۳-۳ قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۹۷..... ۸-۳-۳ قطعنامه شماره ۱۶۹۶ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۹۷..... ۹-۳-۳ قطعنامه شماره ۱۷۳۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۹۸..... ۱۰-۳-۳ فصلنامه شماره ۱۷۴۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۹۹..... ۱۱-۳-۳ قطعنامه شماره ۱۸۰۳ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۹۹..... ۱۲-۳-۳ فصلنامه شماره ۱۸۲۵ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۱۰۰..... ۱۳-۳-۳ قطعنامه شماره ۱۹۲۹ و اعمال محدودیت علیه شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۰۰..... گفتار چهارم: بررسی حقوقی مشروعیت تحریم‌های چندجانبه شورای امنیت
- ۱۰۰..... ۱-۴-۳ پایبندی ایران به تعهدات ارنس
- ۱۰۱..... ۲-۴-۳ حق مشروع کشورها در بهره‌مندی از انشای هسته‌ای برای مقاصد صلح‌آمیز
- ۱۰۳..... حق مشروع کشورها در بهره‌مندی از انرژی هسته‌ای برای مقاصد صلح‌آمیز
- ۱۰۴..... گفتار پنجم: دلایل عدم مشروعیت حقوقی قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران
- ۱۰۴..... ۱-۵-۳ دلایل سیاسی و حقوقی
- ۱۰۴..... ۲-۵-۳ قصور ایران در ارائه گزارش به موقع
- ۱۰۵..... ۳-۵-۳ تعارض با اصل آزادی واراده دولت‌ها
- ۱۰۶..... ۴-۵-۳ تعارض با اصل حق توسعه و تحقیق
- ۱۰۶..... ۵-۵-۳ تعارض با حق آموزش
- ۱۰۷..... ۶-۵-۳ تعارض با حق آزادی رفت و آمد
- ۱۰۷..... ۷-۵-۳ تعارض با اصل آزادی فعالیت‌های اقتصادی
- ۱۰۸..... گفتار ششم: دلایل عدم مشروعیت تحریم‌های چندجانبه شورای امنیت
- ۱۰۸..... ۱-۶-۳ تعارض تحریم‌ها با حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه
- ۱۰۹..... ۲-۶-۳ آثار نامناسب تحریم‌های اقتصادی نسبت به مردم کشورها

فصل چهارم - تأثیر تحریم‌ها بر منابع اقتصادی ایران	۱۱۵
مقدمه	۱۱۵
گفتار اول: مروری بر تحریم نفت ایران	۱۱۸
۴-۱-۱ کشورهای خریدار	۱۱۸
۴-۱-۱-۱ اتحادیه اروپا	۱۱۸
۴-۱-۱-۲ ژاپن	۱۱۹
۴-۱-۱-۳ کره جنوبی	۱۱۹
۴-۱-۱-۴ هند	۱۱۹
۴-۱-۱-۵ چین	۱۲۰
۴-۱-۱-۶ برزیل	۱۲۰
۴-۱-۱-۷ آفریقای جنوبی	۱۲۰
۴-۱-۱-۸ ترکیه	۱۲۰
۴-۱-۱-۹ دیگر کشورها	۱۲۰
۴-۱-۲ تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه ایران	۱۲۱
۴-۱-۲-۱ واکنش‌های بین‌المللی	۱۲۲
۴-۱-۲-۲ تحریم‌های وابسته به نفت ایران	۱۲۳
۴-۱-۲-۳ تحریم شرکت‌های فنی و سرمایه‌گذاری در صنعت نفت	۱۲۴
۴-۱-۲-۴ شرکت‌های بیمه و کشتیرانی	۱۲۴
۴-۱-۲-۵ سرمایه‌گذاری	۱۲۵
گفتار دوم: تحریم بانک‌های ایرانی	۱۲۵
۴-۱-۲-۱ تأثیر تحریم‌های ایران بر بانک جهانی	۱۲۷
۴-۱-۲-۲ مواضع کشورهای دیگر در قبال تحریم‌های علیه ایران	۱۲۸
۴-۱-۲-۳ کشور روسیه	۱۲۸
۴-۱-۲-۴ کشور اتریش	۱۲۹
گفتار سوم: تحریم‌های علیه کشتیرانی ایران	۱۳۰
گفتار چهارم: تأثیر تحریم‌های اقتصادی بر بازار ایران	۱۳۴
گفتار پنجم: خسارت‌های ناشی از تحریم‌ها	۱۳۵
فصل پنجم - آثار تحریم‌ها بر سه نسل حقوق بشر	۱۴۳
مقدمه	۱۴۳

- گفتار اول: مشروعیت نداشتن تحریم‌های فراقطعنامدای از منظر حقوق بشر ۱۴۴
- گفتار دوم: مفهوم امنیت اقتصادی و ابعاد آن و ازدیدگاه حقوق بشر ۱۴۶
- گفتار سوم: آثار تحریم بر روی سازمان تأمین اجتماعی ۱۵۱
- گفتار چهارم: آثار تحریم بر روی دارو ۱۵۳
- گفتار پنجم: آثار تحریم بر اشتغال ۱۵۵

- نتیجه گیری ۱۶۱
- الف) لطمه به سیستم بانکی ۱۶۲
- ب) لطمه به بخش صنعت ۱۶۳
- ج) کاهش سرمایه گذاری خارجی ۱۶۶
- منابع و مآخذ ۱۷۵
- پیوست ۱۸۰

پیشگفتار

در این کتاب، با نگاهی مختصر به تحریم‌های یکجانبه آمریکا و تحریم‌های شورای امنیت و عدم مشربیت این تحریم‌ها و تأثیر آن را بر سه نسل حقوق بشر را آشکار می‌سازد. کشور ما یکی از پیروزی انقلاب اسلامی همواره با فشارهای جهانی رو به رو شده است گاهی به نام جنگ، گرفتار شده و گاهی با تهدید به حمله نظامی روزگار سپری کرده است گاهی نیز با مشکلاتی چون تحریم اقتصادی دست و پنجه نرم کرده است و آنچه بیش از همه در تقابل با ایران از سوی کشورهای غربی مورد استفاده قرار گرفته همین تحریم اقتصادی بوده است و این تحریم‌ها درصدد زیر پا گذاشتن ارزشهای متعالی و پایه‌های انسان‌دوستی، حق حیات، حق به زندگی با استانداردها و... بسیاری از این تحریم‌ها ناقض حق و ارزشهای مردم کشور بوده است.

تلاطم‌های بین‌المللی و نابسامانی‌ها در کشور، بحران اقتصادی خاصی را پدید می‌آورد و در کشوری مانند ایران، این نوسانات حتی در گریه‌ها و گداز می‌تواند کشور را تحت تأثیر قرار دهد. کشور ایران به لحاظ شرایط سیاسی، دیپلماتی خارجی که دارد، همواره در معرض تحریم‌های اقتصادی است و این تحریم‌ها در برخی مقاطع زمانی و با اجماع برخی کشورها، علیه ایران شدت گرفته و در سال‌های اخیر تحت تأثیر قطعنامه‌های شورای امنیت جدی‌تر شده است.

تحریم اقتصادی، اقدام برنامه‌ریزی شده یک یا چند دولت از طریق محدود کردن مناسبات اقتصادی اعم از روابط اقتصادی، تجاری و مالی برای اعمال فشار بر کشور هدف است که با مقاصد مختلف سیاسی صورت می‌گیرد. تحریم‌های ثانویه و ثالثه غیرقانونی بوده و از دید حقوق بین‌الملل نامشروع می‌باشند. اما تحریم چندجانبه

بویژه تحریم‌هایی که از سوی شورای امنیت سازمان ملل انجام می‌شوند با وجود اینکه قانونی بوده و برای کشورهای عضو لازم‌الاجرا می‌باشند، اما فاقد الزام اخلاقی، اصل عدالت و انصاف و مراودات بین‌المللی می‌باشند. لذا به لحاظ اخلاقی مشروعیت آنها زیر سؤال است.

www.ketab.ir

مقدمه

کتاب حاضر دو رژیم بین‌المللی یعنی رژیم بین‌المللی تحریم‌های اقتصادی و رژیم بین‌المللی حقوق بشر را بررسی می‌کند. اولی به عنوان متغیر مستقل و دومی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. به بیان دیگر تحریم‌های اقتصادی به عنوان بازدارندگی اقتصادی تلقی گردیده و اثر آن بر سه نسل حقوق بشر مطالعه شده است.

از طرف دیگر هر دو رژیم بین‌المللی دارای اهداف حکمرانی جهانی در حال شکل‌گیری است، به عبارت دیگر هر دو رژیم بین‌المللی با اهداف خود برای ایجاد همگرایی و تدوین مجموعه‌ای از اصول، هنجارها، قواعد و رویه‌های تصمیم‌گیری برای یک هدف آرمانگرایانه و یک کاسه کردن مقررات جهان‌شمول پیش‌روی‌رود. و این امر در رابطه با حقوق بنیادین بشر موقعیت داشته است اما از طرف دیگر از آنجا که هر دو رژیم در موارد مختلف یعنی پرونده‌های مختلف با مناطق جغرافیایی مختلف با فرهنگ‌ها، ادیان، فرهنگ‌های مختلف با زبان، مذهب و آرمان‌ها و ارزش‌های مختلف در رابطه است و این در زمان‌های مختلف اعمال شده‌اند بنابراین امکان تدوین یک قواعد جهان‌شمول امکان‌پذیر نمی‌باشد. در رابطه با حقوق بنیادین تمام فرهنگ‌ها و ملت‌ها توافق دارند به عنوان مثال، حق حیات و حق بیان اما باز هم شاهد آن هستیم که امکان تدوین قوانین یک کاسه برای جرایم یکسان در نقاط مختلف قوانین و مجازات‌ها متفاوت است. برای مجرمین مواد مخدر در مالزی به میزان و مقدار یکسان در مالزی در ایران در هلند متفاوت است. در مالزی حکم اعدام صادر می‌شود و در هلند در کافی‌شاپ‌ها به مقدار قابل ملاحظه‌ای قانوناً استعمال می‌شود و حتی

آرایی که در سیستان و بلوچستان برای این مجرمین صادر می‌شود با آرای صادره در تهران تفاوت قابل ملاحظه دارد.

رژیم بین‌المللی تحریم‌های اقتصادی که در این کتاب مورد بحث قرار گرفته، به عنوان بازدارندگی اقتصادی از زمان پیدایش انسان در کروی زمین اعمال شده است. در این کتاب یک نگاه تاریخی به فرایند این تحریم‌ها از قرن‌ها قبل از میلاد مسیح توسط اسرائیلی‌ها علیه اقوام خود و نیز علیه فلسطینی‌ها آغاز در دروان امپراطوری‌ها مانند امپراطوری رم بررسی شده و سپس در عصر حاضر از تحریم‌های چین علیه ژاپن و آمریکا گرفته تا تحریم‌های قدرت‌های غربی مانند انگلستان و تحریم‌های اعراب علیه اسرائیل مورد توجه بوده است. اما با توجه به قدرت اقتصادی ایالات متحد آمریکا به عنوان اقتصاد اول دنیا تحریم‌های یکجانبه علیه کشورهای دشمن از طریق کنگره ایالات متحده و وزارت خزانه‌داری آمریکا یعنی OFC با اداره نظارت بر اموال بیگانگان صادر شده است و جالب اینجاست دسته‌ی دیگری از تحریم‌ها علیه دشمنان و دوست آمریکا به عنوان قوانین ضد تحریم نیز متحدین آمریکا مانند انگلستان، فرانسه، بلژیک، هلند، آلمان، کانادا، تدوین یافته است.

قدرت اقتصادی گسترده‌ی آمریکا در زمینه‌ی تجارت کالا، خدمات، سرمایه، نهادهای بین‌المللی و نهادهای ملی کشورها را تحت تأثیر قرار داده است. وزارت خزانه‌داری آمریکا با در اختیار داشتن سه هزار بانک و حمایت صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی موجود شرکت‌های چند ملیتی به عنوان قدرت بازدارنده‌ی فشارهای اقتصادی سیاسی بر کشورهایی که با سیاست‌های جهانی ایالات متحده آمریکا مخالف هستند، تحت الشعاع قرار می‌دهد.

ایالات متحده آمریکا، اتحاد جماهیر شوروی را با دکترین مهار اتحاد شوروی، تحت فشارهای سیاسی و اقتصادی قرار داد، در خصوص انقلاب جمهوری اسلامی ایران نیز، بر خلاف روح عهدنامه مودت با دستور اجرایی جیمی کارتر رئیس جمهور وقت آمریکا تحریم‌های OFC یعنی اداره نظارت بر اموال بیگانگان در زیر مجموعه آن نظارت بر اموال ایران طی صدور مقررات بر نظارت بر ایران دارایی‌های ایران را محدود کرد. از آن زمان در دوران رؤسای جمهوری آمریکا با شدت کم و زیاد در دوره‌های مختلف تحریم‌ها ادامه یافت. هم کنگره و هم وزارت خزانه‌داری از اعمال تحریم‌ها دریغ نکردند، از آنجا که بیشترین منبع درآمد ایران صنعت نفت بوده است تحریم هاداماتو صنعت نفت ایران و لیبی را و تحریم‌های

هلمز برتن، کشور کوبا رو مورد هدف قرار داد. میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های نفتی و کشورهای بیگانه در صنعت نفت ایران به سقف بیش از ابتداً چهل میلیون دلار و بعد بیست میلیون دلار ممنوع گردید. که این امر صنعت نفت جهان ایران را به خصوص در زمینه‌ی استخراج مورد هدف قرار داد. اما از آنجا که تحریم‌های ثانویه و ثالثه‌ی آمریکا توسط کشورهای اروپایی به عنوان قانون فراملی تلقی گردید. کشورها و جامعه‌ی جهانی به صورت یکپارچه در این تحریم‌ها شرکت نکردند اما دولت‌های دموکرات آمریکا به ویژه اوباما توانست با یک بسیج عمومی و صدور قطعنامه شورای امنیت علیه ایران، تحریم‌های چندجانبه‌ی، جامعه جهانی به ویژه اروپاییان و متحدین آمریکا را علیه ایران بسیج نمایند، هم تحریم‌های یکجانبه و هم تحریم‌های چندجانبه به صورت مستقیم و غیر مستقیم به شیوه‌ای ناموجه هر سه نسل حقوق بشر را نشانه رفت.

حقوق سیاسی اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی تحت تأثیر قرار گرفت به عنوان مثال تحریم‌های اعمال شده سازمان تأمین اجتماعی و شرکت‌های تابع آن را که متعلق به زنان و مردان بازنشسته و مستثنی بگر برده مورد هدف قرار داد.

تا آنجا که حق حیات این افراد بدشمار شد و امنیت اقتصادی این افراد به خطر افتاد. این کتاب در یک مقدمه و ۵ فصل به جزئیات آثار تحریم‌ها بر هر سه نسل حقوق بشر پرداخته است. بدیهی است که مشروعیت تحریم‌ها به موجب حقوق بین‌المللی، به موجب حقوق معاهدات دو جانبه، به موجب حقوق معاهدات چند جانبه، به موجب آثار نویسندگان بزرگ حقوقی به هنگامی که برای اعمال و پیشبرد اهداف سیاسی باشد کاملاً غیر قانونی است و توجیه این تحریم‌ها برای افکار عمومی دنیا بسیار دسوار است. در این کتاب بعد مشروعیت تحریم‌ها در ابعاد مختلف بررسی شده است اما در رابطه با آثار تحریم‌ها سخن به میان نیامده است چرا که مراد از این کتاب آثار تحریم‌ها بر رژیم‌های بین‌المللی حقوق بشر در چهارچوب سه نسل اول و دوم و سوم حقوق بشر بوده است. اهمیت این تحریم‌ها را در رابطه با اهداف آمریکا باید مورد مطالعه قرار داد.

برخی از کشورها مانند چین که یکی از بنیانگذاران تحریم‌ها است و خود نیز در گذشته مورد تحریم قرار گرفته است، اینک آثار تحریم‌ها را در ابعاد مختلف بر روی ملت ایران از جمله آثار روحی و روانی بررسی می‌کند. کتاب حاضر تلاشی است برای هشدار این نکته که آثار تحریم‌ها نه تنها بر سه نسل حقوق بشر بلکه در زمینه‌های مختلف مطالعه شود امید

است رهنوردان دیگر با نظرات عالمانه‌ی خود به این قبیل کندوکاوهای علمی که اصول جمهوری اسلامی ایران و ملت ایران را هدف گرفته است کند و کاو نمایند.

دکتر ابومحمد عسگرخانی

www.ketab.ir